

یادداشت

نگاه فراجناحی و کاربردی

کوروش الماسی

محقق و پژوهشگر

بدون تردید فهم فراجناحی ریشه های شرایط کنونی تنها و کم هزینه ترین راه بررون رفت از شرایط پر چالش فعلی است. تورم بالا، معیشت بسیار دشوار، روابط خارجه پرتنش، مهاجرت نخبگان، صنایع زیانده، اخلاق سیاسی تضعیف شده، و... چرا؟ به عبارتی منشاء این همه چالش چیست؟ حکومت در جهان خرد، علم، اخلاق بنیاد معاصر سازوکار مدیریت امور انسانی و اجتماعی به منظور ایجاد امنیت، آرامش و رفاه نسبی برای شهروندان تحت حمایت خود است. دلیل یا دلایل نا کارآمدی مدیریت کلان چیست؟ به عبارتی چرا حکومت هست، اما سلامت، ثبات اقتصادی، امید، رفاه، و... نیست؟ به کلی، مختصر و کاربردی ترین بیان تعریف سازوکار (ساختمان) حکمرانی در جهان توسعه یافته و امن، عبارت است از اینکه حکومت ها ابزار تحقق قانون اساسی و قانون اساسی نقشه یا برنامه تحقق منافع ملی (جمعی) است. بنابراین، طبق شواهد تجربی معاصر، درک و ایجاد حکمرانی کارآمد امری دشوار نیست. شاید موضوع و امر دشوار و غیر قابل فهم این است که چرا، با وجود نمونه های عینی و مطلوب از حکمرانی کارآمد در اقصی نقاط جهان، نخبگان و دلسوزان کشور، موفق به ایجاد مدیریت کلان کارآمد نمی شوند، باشد، به باور نگارنده یکی از ریشه های اصلی عدم توانایی ایجاد حکمرانی مطلوب و کارآمد، عدم درک مشترک و اجماع پیرامون تعریف مشترک از چیسیتی، اهمیت و کارکرد منافع ملی به مثابه بستر قانون اساسی و در نتیجه ساختار و عملکرد حکمرانی است. پیامد عدم درک مشترک و اجماع پیرامون منافع ملی، استقرار قانون (نظم حقوقی) یک اقلیت به جای قانون اساسی (نظم حقوقی) به مثابه حافظ منافع اکثریت شهروندان، است. نمود عینی استقرار قانون به جای قانون اساسیس، اتخاذ انواع سیاست هایی است که حافظ منافع و امنیت یک اقلیت و نه آحاد شهروندان، است. به کلی و کاربردی ترین بیان تفاوت قانون و قانون اساسی این است که قانون انعکاس تمرکز قدرت، منافع و اراده یک اقلیت است در حالی که، قانون اساسی نمود خرد، منافع و اراده جمعی است. اینکه «برجسته ترین مریت حکمرانی مبتنی بر قانون اساسی جدایی قدرت از اراده افراد است. بی شک، تدبیر و اجرای انواع سیاست ها مبتنی بر قانون» اصلی ترین دلیل و بستر انواع و انبوه چالش های اجتماعی در عرصه های اقتصادی، روابط خارجه، آموزش و پرورش، صنعت، تجارت و... است. یقیناً دیدگاه های گوناگون و متناقضی پیرامون این ادعا وجود دارد، اما بنابر اصول و منطق حاکم بر روند امور انسانی و اجتماعی، امنیت، توسعه، ثبات، پایداری و... بدون تردید برابند و تابع حکمرانی مبتنی بر قانون اساسی و نه قانون است. اگر تبیین کلی از کاربردی از چیسیتی قانون و قانون اساسی پذیرفته شود، آنگاه، کم هزینه و زود بازه ترین مسیر مدیریت حل و فصل انواع و انبوه چالش های اجتماعی ملی، «ایجاد کارگروهی مهین دوست و متخصص، به منظور کنترل و هدایت پدیده قانون توسط قانون اساسی بومی» است. امنیت، پایداری، امید، کارآمدی و... نه تنها برای شهروندان بلکه برای نهادهای منتفذ دارای منافع خاص، بدون جایگزین کردن قانون با قانون اساسی، ناممکن، کوتاه مدت و پیرهنه نه خواهد بود.

دیدگاه

آذری چهرمی؛

فیلترینگ راه حل نبود

دولت باید زودتر برای رفع فیلترینگ چاره اندیشی کند محمد جواد آذری جهرمی، وزیر پیشین ارتباطات و فناوری اطلاعات در هماهنگی با کابینستم نوآوری و اقتصاد های اقتصاد ایران در اتاق بازرگانی ایران گفت: همسویی سیاستگذار دولتی و بخش نوآور خصوصی حلال مشکلات است و برای نگاه نوآور تهدیداتی می توانند فرصت باشند. جهرمی افزود: اقتصاد دیجیتال هسته ای دارد که آن تلکام است و کشنده های آن باید خوب کار کند امروز کشنده های اقتصاد دیجیتال مشکل دارد و مبتلا به دو عارضه هستند یک عارضه سرکوب بازار به دلیل فیلترینگ است و فیلترینگ همچنین به سرکوب دیتا در کشور انجامیده است، میزان مصرف ترافیک بین الملل ما در سال ۱۴۳۴ از ترافیک سال ۱۴۰۰ کمتر شده و اگر کمتر هم نباشد بیشتر نشده است، سیاست دولت دوازدهم در توسعه اینترنت در مناطق محروم سی میلیون کاربر به اینترنت کشور اضافه کرد. جهرمی ادامه داد: امروز با سرکوب قیمتی و سرکوب ترافیکی در فضای اینترنت رو به رو هستیم و فعالیت اپراتورهای ماز فعالیت اقتصادی به فعالیت ایدئولوژیکی تبدیل شده و این منطق اقتصادی ندارد، همچنین برخی دوستان معتقد هستند که فیلترینگ راه حل مقابله با تهدیدات است. وی تصریح کرد: فیلترینگ سه سال تجربه شد اما راه حل نبود و کارزار انتخاباتی سال ۱۴۳۴ اثبات کرد که همه گروه ها فیلترینگ را نا کارآمد می داند و همه نامزدهای انتخاباتی بر نا کارآمد بودن فیلترینگ تاکید داشتند و حتی آقای جلیلی که ادامه دولت سیزدهم بودند نیز فیلترینگ را نا کارآمد می دانستند این همگاری بین نامزدها در کمتر موضوعی دیده می شد، فیلترینگ در دولت سیزدهم تجربه سختی بود و به نظر می رسد که اجماعی برای حل این مشکل وجود دارد و دولت باید بزودی برای آن چاره اندیشی کند. وزیر پیشین ارتباطات اظهار کرد: دولت باید از دخالت در قیمت گذاری اینترنت دست بردارد و فضای قیمتی را به فضای رقابتی تبدیل کند تا قیمت گذاری اصلاح شود. وی در ادامه به اینترنت ثابت پرداخت و گفت: در اینترنت ثابت سیاست فیبر به باور من سیاست کاملی نیست، این سیاست را شرکی کره ای به می پیشنهاد کرده بود اما وی را رد نظر نگرفتیم چون که بازار مصرف کروه و ایران متفاوت است و فراوانی کره را ندارد بنابراین با وجود زحمات دولت سیزدهم بسته سیاسی کامل نبوده و توسعه اینترنت ثابت سیاست زده شد. وی تاکید کرد: دولت باید جنگ با مخابرات و اعمال نفوذ در آن را باید پایان دهد، مخابرات سرمایه بزرگ ملی است و البته به این شرط که مخابرات هم دست از انحصارگرایی بردارد و شرایطی فراهم کند که بازار ثابت هم بازار رقابتی شود. آذری جهرمی یاد آور شد: به باور من تفاوت میان هزینه مکالمات ثابت و همراه باید برداشته شود و به مخابرات برای رشد، فضا داده و قیمت ترافیک داخل اینترنت هم باید مانند ترافیک بین الملل محاسبه شود. وی یاد آور شد: در اقتصاد دیجیتال با چالش مهاجرت نیروی انسانی رو به رو هستیم و سرمایه ژنی ما دارد از کشور خارج می شود و ما را آسیب پذیر می کند. بسته های مشوق کشورهای همسایه و ناپایداری شرایط کشور به این موضوع دامن می زند، با این حال بهبود شرایط کشور می تواند به مهاجرت معکوس این افراد بینجامد.

غلامعلی دهقان در گفت وگو با «آرمان ملی»:

پزشکیان حلقه وصل سنت گرایی

ودنیای مدرن است

ارزش کیفی رای پزشکیان از رای کمی روسای جمهور قبلی بالاتر است

جنس گفتمان پزشکیان شباهت زیادی به گفتمان خاتمی دارد

آرمان ملی- احسان انصاری: غلامعلی دهقان، فعال سیاسی و تحلیلگر سیاسی که سابقه سخنگویی و عضویت در شورای مرکزی حزب اعتدال و توسعه را دارد مهمان روزنامه «آرمان ملی» بود. دهقان در گفت وگویی تفصیلی که با «آرمان ملی» داشت به تحلیل و بررسی گرانگاه فکری و سیاسی گفتمان مسعود پزشکیان پرداخت. وی با

اینکه برخی تلاش کردند دولت پزشکیان را دولت سوم آقای روحانی معرفی کنند بیشتر با انگیزه سیاسی صورت گرفت. این عده گمان می کردند با پایان دولت رئیسی تلاش خواهند کرد دولت پزشکیان را دولت سوم روحانی معرفی کنند تا این باور را به مردم القا کنند که اگر آقای پزشکیان در انتخابات به پیروزی برسد دوباره همان دوران تکرار می شود

روند روشنفکری دینی پس از انقلاب نیز با مثال سروش و مجتهد شبستری ادامه پیدا می کند. آیا پزشکیان را می توان ادامه روشنفکری دینی پس از انقلاب نیز قلمداد کرد؟ دیدگاه های سروش را باید به مقدم و متأخر تقسیم بندی کرد. این در حالی است که دیدگاه های سروش متأخر دیگر با چارچوب های حکومت دینی سنخیت ندارد. به نظر می رسد که دکتر سروش در شرایط کنونی بیشتر به دنبال جمهوری مسلمانان هستند تا جمهوری اسلامی. این در حالی است که آقای پزشکیان دغدغه نظام دارد و در قابل تفکرات دکتر سروش نمی گنجد. پزشکیان در نواندیشی دینی قرار می گیرد که اتفاقا سنت رانیز یاس می دارد و برای آن اهمیت دارد.

چرا نمی توان برای گفتمان پزشکیان گرانگاه فکری و چارچوب در نظر گرفت و هنوز مشخص نیست در چه مسیر فکری قرار است حرکت کند؟ در گفتمان پزشکیان سنت گرایی و دین گرایی در طول هم قرار می گیرند و نه در عرض هم. شعارهایی مانند مبارزه با فساد و تبعیض که آقای پزشکیان در رقابت های انتخاباتی مطرح می کردند از نهج البلاغه بیرون می آید. حضرت علی (ع) به مالک هنگامی که برای حکومت به مصر می رود توصیه می کند که مردم آنجا یا مسلمان هستند یا انسان و در هر دو صورت برادر تو هستند. آقای پزشکیان به شدت منتقد برخورد تند و خشن با زنان ایرانی است. این همان گفتمانی است که در نهج البلاغه

من فکر می کنم ۱۶ میلیون نفری که به پزشکیان در انتخابات رأی دادند شاید از نظر کمی نسبت به روسای جمهوری دیگر کمتر باشد اما از نظر کیفی ارزش بیشتری دارد. همین که اصولگرایان در انتخابات پیروز نشدند در حالی که در سال های اخیر ارکان قدرت در اختیار آنها قرار داشت نشان می دهد که پزشکیان چه هنر بزرگی کرده که در انتخابات به پیروزی دست پیدا کرده است

عنوان اینکه پزشکیان به حلقه وصل سنت گرایی و دنیای مدرن در ایران تبدیل شده رویکرد دینی پزشکیان را ادامه راه امثال شریعتی و بازرگان می داند و معتقد است پزشکیان از این توانایی برخوردار است که نسل جدید را بیش از گذشته به دین نزدیک کند. در ادامه مشروح گفت وگویی «آرمان ملی» با غلامعلی دهقان را می خوانید.

وجود دارد. به همین دلیل قرائتی که پزشکیان از دین دارد مبتنی بر انسانیت، عقلانیت و کرامت ذاتی انسان است. **با توجه به این شرایط می توان گفتمان مستقلی را برای پزشکیان نسبت به گفتمان آقای خاتمی در نظر گرفت؟** من فکر می کنم بین این دو نوع گفتمان قرابت معنایی و مفهومی زیادی وجود دارد. حتی اگر کمی خوشبین باشیم حتی می توان دولت پزشکیان را دولت سوم خاتمی نیز نام نهاد. آقای خاتمی دغدغه انسان داشت. این در حالی است که آقای پزشکیان نیز همین دغدغه را دارد. آقای خاتمی در کتاب خود نیز عنوان می کند جایی که ما می گویم خدا، روشنفکر سکولار می گوید انسان و جایی که ما می گوئیم انسان، متحجر می گوید فقط خدا. به همین دلیل نیز ما می گوئیم «انسان خدایی». به همین دلیل نیز آقای خاتمی به جامعه مدنی اعتقاد داشت و باور داشت که باید دیدگاه های مختلف فکری در جامعه وجود داشته باشند. آقای پزشکیان نیز همین رویکرد را دنبال می کند و به همین دلیل با سخت گیری های اجتماعی مخالف است.

دولت آقای خاتمی بیشتر به دنبال توسعه سیاسی و آزادی های سیاسی و اجتماعی و شعارهای دموکراتیک بود در حالی که پزشکیان به دنبال تشکیل دولت ملی و وفاق ملی است که بیشتر ماهیت توسعه گرایانه دارد. آیا این تفاوت باعث تفکیک دو گفتمان از هم نمی شود؟

شعار آقای خاتمی ایران برای همه ایرانیان بود و جبهه مشارکت در انتخابات مجلس ششم با همین شعار وارد رقابت های انتخاباتی شد. البته این شعار در همان سال نیز مورد انتقاد محافظه کاران و از جمله مرحوم مصباح یزدی نیز قرار گرفت. این وضعیت به خوبی نشان می دهد که مایک اختلاف فکری را در ذیل اندیشه دینی داریم که البته من آن را به نمی دانم. بدون تردید یکی از مهم ترین تحولات یک قرن اخیر در نیز تحول در رقابت های دینی است که باعث شده جمود و خرافات در جامعه کمتر شود. با همه این اوصاف من فکر می کنم گفتمان آقای پزشکیان از بسیاری جهات به گفتمان آقای خاتمی شباهت دارد.

نسل جدید به دلیل برخورد هایی که با آنها شده تا حدودی از دین فاصله گرفته است. آیا گفتمان پزشکیان که دینی است باعث نمی شود بین این گفتمان و نسل جدید فاصله ایجاد شود؟

گفتمان پزشکیان دارای چند ویژگی است. نخست اینکه حلقه وصل بین سنت گرایی و مدرنیسم است. دوم اینکه گفتمان پزشکیان حلقه وصل اقوام ایرانی نیز به شمار می رود. از سوی دیگر پزشکیان با گفتمانی که دنبال می کند به حلقه وصل ولایت فقیه و توده های مردم نیز تبدیل شده است. من فکر می کنم ۱۶ میلیون نفری که به پزشکیان در انتخابات رأی دادند شاید از نظر کمی نسبت به روسای جمهوری دیگر کمتر باشد، اما از نظر کیفی ارزش بیشتری دارد. همین که اصولگرایان در انتخابات پیروز نشدند در حالی که در سال های اخیر ارکان قدرت در اختیار آنها قرار داشت نشان می دهد که پزشکیان چه هنر بزرگی کرده که در انتخابات به پیروزی دست پیدا کرده است. از سوی دیگر پزشکیان حلقه وصل مطالبات کسانی است که در انتخابات شرکت نکردند و یاد در دوم ۱۶ اراده در انتخابات کردند. این جوانان ضد نظام و انقلاب نیستند و حسن نیت دارند. با این وجود کسی نیز به داد آنها نرسیده است.

اتفاق افتاده است، ناشی از روابط بین المللی ایران است. این موضوع باید به طور اساسی حل شود. در موضوعات داخلی ابر چالش هایی به نام ناتزاری های مالی، بحران محیط زیست و فاصله میان مردم و دولت وجود دارد و دولت باید از پس این مشکلات برآید تا بتواند امیدوار باشد که شعارها و مسیرهایی که انتخاب کرده است، محقق شود. نماینده دوره نهم مجلس عنوان کرد: متأسفانه با اینکه لازم است تشکیل دولت بر اساس حوصله، صبر، دقت و وسواس اتفاق افتد ولی تاخیر بیش از حد باعث آفت می شود؛ متأسفانه این بحث خیلی طولانی شده است. این می تواند ما را نسبت به حوادث روزمره ای که می گذرد، دچار مشکل کند. لذا به نظر من اگر در این هفته آقای پزشکیان موفق نشوند که دولت شان را معرفی کنند معلوم می شود از همین ابتداء درون دولت دچار چالش است. دولتی که در نتیجه این چالش ها سالم بیرون آید لازماً یک دولت یکدست و موافقی نخواهد بود. دکتر پزشکیان باید صرف نظر از ملاحظات جانبی سرعاً تصمیم بگیرد البته که این سرعت نباید باعث از بین رفتن دقت و رازبایی های لازم شود. به هر حال به نظر می آید که زمان خیلی طولانی شده است. شفیع‌ی در این خصوص که دولت تا چه میزان می تواند معضلات اقتصادی را با راهکار دیپلماسی برطرف کند، گفت من یک نکته راجع به کل جمهوری اسلامی ایران بگویم؛ فرصت ها همیشه پیش نمی آید. دولت آقای پزشکیان یک فرصت برای جمهوری اسلامی ایران است که می تواند به رف چالش هاش در عرصه داخلی و نظام بین الملل مبادرت ورزد.

نگره

رمزگشایی از پاسخ تهران به تلاویو

وحشت اسرائیل

از دو جبهه ایران و حزب ...

اسرائیل اسماعیل هنیه، رهبر سیاسی حماس را ساعاتی پس از مراسم تحلیف مسعود پزشکیان در تهران ترور کرد؛ رخدادی خونین که همزمانی داشت با ترور فواد شکر، فرمانده ارشد حزب ... در حومه بیروت. حالا گروهی از ناظران با استناد به رویارویی بی سابقه تهران و تلاویو در ماه آوریل؛ رویارویی که به واسطه اش ایران در پاسخ به حمله اسرائیل به کنسولگری اش بیش از ۳۰۰ پهیاد و موشک را به سمت سرزمین های اشغالی پرتاب کرد. حالا گروهی با استناد به تحولات چند ماه گذشته، مدعی اند که پاسخ تهران به تروهای اخیر اجتناب ناپذیر است. هرچند در باب نوع واکنش نمی توان نظر داد اما اولین سوال زمان بندی است. در ماه آوریل دو هفته طول کشید تا ایران تلافی کند. تهران تلاش دارد تا تلاویو را در اضطراب نگاه دارد. سوال دیگر این است که آیا ایران مانند ماه آوریل تنها پایگاه های نظامی اسرائیل را هدف قرار خواهد داد یا نه.

پاسخ ایران اجتناب ناپذیر است

اکونومیست مدعی است، پاسخ ایران به ماجراجویی های اخیر اسرائیل، پاسخی ترکیبی خواهد بود. از ماه اکتبر، اسرائیل از همه جهت هدف از جانب اسرائیل محور مقاومت هدف قرار گرفته شده است؛ به عنوان مثال، حزب ... عمدتاً از راکت های کوتاه برد در حملات تقریباً روزانه خود به اسرائیل استفاده کرده. حال این گروه می تواند برخی از موشک های بزرگ تر خود برای انتقام ترور فواد شکر استفاده کند. آمریکا نیروهای قابل توجهی در منطقه دارد، از جمله یک گروه حمله ناو هواپیمابر در خلیج فارس ناو دریایی دیگر را وارد شرق مدیترانه کرد. همزمان یک اسکادان از جنگنده های رادارگیر F-۲۲ به سرعت وارد خاورمیانه شدند. ژنرال مایکل کوربلا، رئیس فرماندهی مرکزی آمریکا نیز به منطقه سفر کرد. گویا بخشی از سناریوی اکتبر تکرار می شود. به ادعای اکونومیست، آمریکا تلاش دارد تا با متحدان غربی و عرب خود برای ایجاد ائتلاف دفاعی ادعایی هم صدا شود. این کشور با تکیه بر توانمندی های دفاع موشکی اسرائیل، امید دارد که تلاویو بتواند بخش عمده ای از پرتابه های ایران را رهگیری کند. اگر خواست واشنگتن محقق شود، خاورمیانه یک بار دیگر از رویارویی تمام عیار جان سالم به در خواهد برد. این در حالی است که ایران و حزب ... به دنبال جنگ همه جانبه نیستند. در این زمینه روها که حالا پیروز انتخابات هستند ضمن تاکید بر پاسخ به اسرائیل، مخالفتشان را با تشدید تنش ها اعلام کردند.

پایه های ائتلاف شکننده شد

در مقابل اسرائیل به ائتلاف تحت رهبری آمریکا جهت کمک به این بازیگر ادعای اکونومیست، اگر موشک ها پرتابی هستند، هزینه بالایی را به اسرائیل تحمیل کنند، تلاویو ناچار است دست به حمله ای تلافی جویناه بزند؛ گزاره ای که غرب از آن هراس دارد. از همین رو برخی از کشورهای غربی از شهروندانشان خواسته اند تا خاک ایران و لبنان را ترک کنند. ناظران می گویند که امروز حمایت آمریکا از اسرائیل در قیاس با گذشته متزلزل شده است. از منظر این گروه کلید پایان دادن به خشونت های ماریج رد منطقه، آتش بس در غزه است؛ جایی که ده ها هزار فلسطینی از ماه اکتبر در آن کشته شده اند. مذاکره کنندگان اسرائیلی و آمریکایی معتقدند که چارچوبی برای چنین آتش بسی وجود دارد؛ ابتدا آتش بس موقت و سپس آتش بس پایدارتر برقرار شود. نتانیا‌هو به آمریکایی ها گفته که از این توافق حمایت می کند. اما او همچنین مکرراً شرایط جدیدی را برای ادامه مذاکرات اضافه کرده و به شرکای ائتلاف راست افراطی گفته که با پایان دادن به جنگ قبل از «پیروزی کامل» موافقت نخواهد کرد. ژنرال ها و روسای جاسوسی اسرائیل نیز در باب لزوم برقراری آتش بس اتفاق نظر ندارند. آنها در روزهای اخیر جلسات پرتنش خود را با نخست وزیر برگزار کرده اند. به ادعای این نشریه کند، متوقف خواهد کرد. به نظر می رسد خالد مشعل جانشین بالقوه هنیه است؛ چهره ای که به ادعای ناظران در باب رازبایی ها با چینی سنو را اختلاف نظر دارد و توافق میان این یکی از شروط از سرگیری رازبئی هاست.